

POTOZKY LÁSZLÓ
**Valahol, valamikor,
 háborúban**

Vendégszeretet

„Szürke, borús nap volt, alacsonyan úsztak a felhők, így a repülőik nem szállhattak fel. Ennyiből állt az öregember szerencséje, meg abból, hogy a macskák tudnak gondoskodni magukról.”

Ernest Hemingway

Az öregember a padlástérben ücsörgött egy felfordított mosóteknőn. A szétlőtt tetőről jól rálátott a gyümölcsösre, a földön összevissza heverő, derékba lőtt fatörzsekre, a szét-pattogott friss forgácstól fehér földre. A távolban ágyúk tüzeltek. Már a harmadik faluban jártak a felszabadítók.

Istenem, ha tudja, hogy ilyen hamar visszatérhet! Három napig sem tartott az egész. A közeli folyón átvezető pontonhídnál várta ki: ült a porban, hallgatta a faluját sújtó tüzérségi vihart, és az állataira gondolt. Egy katona megpróbálta meggyőzni, hogy menjen tovább, de ő csak beszélt magában, hol a kecskéiről, hol a macskáiról, mint aki süket. Úgy érezte, ha átkel a hídon, végleg elszakad tőlük, és hátrahagyja őket a bevonuló csapatoknak.

Kecskéi így is eltűntek az istállóból. Biztosan elvezették őket a katonák. Talán a tejükért, talán a húrukért. Ki kellett volna csapni mindkettőt, úgy talán megúszták volna.

A macskák miatt viszont nem aggódott. Tudnak azok gondoskodni magukról. Tökéletes ragadozók. Büszke volt rájuk, különösen a kandúrra. Akkor kandúrt még sosem látott. Mint egy kisebb kutya. Vagy inkább párduc. Pontosan olyan szépen hullámszik a háta, mint az esőerdőben lépkedő rokonainak. De még nem jött vissza. Csak a nőstény. De biztos, hogy a kandúr is hazatér.

Csak azt nem tudta, ezentúl honnan szerez nekik tejet, most, hogy kecskék nélkül maradt. Lemászott a padlásról, pulóvere nyakát az orrára húzta. Teleszarták az udvart, a gazemberek! De akik most jönnek, azok sem jobbák. Csak a nevükben különböznek, és éppen másvalaki hazugságát követik. Ürülékcupacokat kerülgetve ment ki a kapu elé, elnézte a verandára felfuttatott szőlőt. Még zöld, mégis kikezdték, aztán fostak tőle. Vadbarmok.

Tankok, teherautók húztak el az úton. Egyik terepjáró kivált a sorból, lefékezett. Az anyósülésen, fél lábát hanyagul átvetve az ajtón, tiszt terpeszkedett, egy fűszálat rágszált. A háta mögött ülő katona géppisztolyt fogott az öregemberre, és kiáltott valamit. Ő nem értette a nyelvüket, csak állt egy helyben, mire a katona kibiztosította a fegyverét. Most a tiszt ripakodott rá.

Az öregember kitérte a nagykaput, a terepjáró behajtott

az udvarra. A tiszt kiszállt, lesimította egyenruháját, látszott rajta, magas rangú, nagyképű, és csatában még nem volt. Letört egy szőlőágat, de el is dobta, miután észrevette rajta a kemény, zöld szemeket. Körbejárta az udvart, a pajtát, a házat, aztán visszatért a terepjáróhoz, zászlót meg hozzá való rudat vett elő a hátsó ülésről, az öregember kezébe nyomta, és a tető felé kezdett mutogatni.

Felkapaszkodott a gerendák közé, kitűzte a lobogót. Nem fúj szél, rúdja roskadva lógott a zászló. Ennek örült. Innen fentről látta, hogy az egyik katona már a gyümölcsösben sétál, rugdossa a forgácsot, és ép gyümölcsöt keres a földön, térsora pedig a szőlő ágait tördeli, és fanyalog az éretlen szemektől. A tiszt az udvar sarkában, egy jászminborkor mellett guggolt letolt nadrággal. Dolgavégeztével belépett a házba. Az öregember hallotta, amint fiókokat ránt ki, és evőeszközök hullnak a cementpadlóra, majd bevágódott egy ajtó, üveg csörömpölt. Mielőtt leászott volna, a mosóteknő alól kivett egy üveg tejet, alján kékes üledék, felrázta. Két székért vette egy tehenesgazdától, akinek elégett az összes bútor. Alkalmi vétel.

Most mindkét katona a szőlő körül idétlenkedett, a tiszt a kocsiban ült, és valami papírokat vizsgálgatott. Az öregember bement a konyhába, átlépett a szétszórt késeken, villákon, és elővett egy levesestálat. Szép darab volt, fehér porcelán, szegélyén virágmintával. Szólongatni kezdte a macskákat, a nőstény jött is apró, gyors lépésekkel, nyávogva, de még mindig egyedül. A kandúr sehol. Talán valami baja esett. A kandúr nélkül a nőstény szinte semmi, csak fele egy egésznek. A verandára vezető lépcsőre tette a tányért, beleöntötte a tejet, a macska hozzálátott, de alig lefetyelhetett párat. Csapódott az autó ajtaja, léptek kop-pantak a deszkán, majd egy csizma rúgott a macskába. A tiszt vigyorogva felemelte a tányért, és szabad kezével játékosan megfenyegette az öregembert.

– Egészségére, egészségére – bólogatott szolgálatkészen az öreg, és belépett a házba egy konyharongyért. A tiszt mohón ivott, állára, nyakára csordult a tej. – Egészségére, egészségére – ismételte az öregember, és odanyújtotta a rongyot a tisztnek, aki megtörülte a száját, bőfögött, aztán visszaült a terepjáróba.

Hátrament a pajtába, oda szoktak bújni a macskái, most is ott találta azt az egyet. Leült a jászolra, és az ölébe vette. Hallgatta a dorombolását, füttyült mellé, és közben arra gondolt, hogy a nőstény egymagában semmit sem ér. Simogatta, nézte a kényeztetés gyönyörétől összeszűkülő szemeket, míg egyszer csak a macska vonaglani kezdett, vadul, mintha meg akarná támadni gazdáját, de ő nem engedte, gyors mozdulattal kitekerte a nyakát.

Hóféhér, az orránál fekete foltos macska volt. Már nem mozdult. Csak a bajszához tapadt tejcsépp ringott még egy ideig.

Családterápia

Az utolsó lövések visszhangja is elült. Előreküldött tankok, teherautók zúgtak el az utcán, üldözték a visszavonuló csapatokat, hogy egy kicsit még megritkítsák őket, amíg azok csak a hátukat mutatják. A gyalogság, a nem motorizált egységek csak később érkeztek.

A házaspár előbújt a pincéből, ahol a harcok idejére húzták meg magukat. Sípolt a fülük, és mindketten remegtek. A konyhában az asszony begyújtott a kályhába, odatett főni egy lábas vizet, aztán elővett még egy edényt. A katonák azt szeretik, ha sok van, ha már elég sosem lehet. Férje az ajtóban állt, a falu fölé kapaszkodó füstoszlopokat bámulta, találgatta, vajon kinek a házát érte találat.

– Kéne hozz egy veder vizet – szólította meg az asszony.

A férfi lassan, a füsttel együtt emelte tekintetét az égre.

– Nem – mondta.

– Miért?

– Zavaros a víz. A bombázásoktól belepergett csomó homok.

– De akkor miből főzök?

– Elég lesz egy lábassal. A mocskoknak.

– Hátha ezek rendesebbek lesznek.

– Csak rosszabbak ne legyenek – dörmögte.

Nézte a kályha körül sürgölődő nőt. Még harminc sincs, gyermeket nem szült. Amikor férfibüszkeségből elvette, nem érdekelte a hozománya, sőt még az sem, hogyan fognak egyezni. Sokan próbálkoztak nála, mégis az övé lett, a mai napig nem tudta felfogni, hogyan. Mondjuk meg is szenvedett érte rendesen.

– El kéne menekülni – mondta.

– És mégis hová? – kérdezte felesége a parazsat piszkálva.

– Nem tudom. Csak úgy mondtam.

Felfőtt a víz, az asszony teafüvet szórt bele. Mentát, csipkebogyót, kakukkfüvet, áfonyát, mindent, amit a nyáron gyűjtött. Ki tudja, ha ő akkor nem kíséri el gyógyfüveket szedni, mit csinálnak vele azok a katonák? Így sem biztos, hogy tőle riadtak vissza. A tiszt tisztességes ember volt. Bárcsak mind ilyen lenne, akik most érkeznek!

Félelemmel teli, alázatos csöndet termelt a falu, az ő udvarukon is ilyen ült. A férfi arra gondolt, ha lenne rá hatalma, se azok, akik menekülnek, se azok, akik most bevonulnak, nem érnék meg a holnapot. Egyenként kínozná halálra őket. Lenne türelme és gyomra hozzá, ereje meg végképp. Adna a gyűlölet. Azzal az örmessterrel kezdené, aki náluk volt elszállásolva. Csak azért nem rontott egyből az asszonynak, mert így akarta megkülönböztetni magát az alája beosztott porbafingó ba-

káktól. Mérnök volt, értelmiségi. Tiszthez méltóan udvarolt, még ha a szép szavak, gesztusok mellett egy kicsit többet engedett is meg magának. És ő, a férj, mindent el kellett tűrjön, le kellett nyeljen, mert, bár gyáva nem volt, de azért félt a főbelövetéstől. Amit csak lehetett, megpróbált felesége helyett elvégezni, de a tiszt gyakran kikötötte, hogy az asszony szolgálja ki őt. Ilyenkor ő, a férj csak állt a sarokban, mint egy pesztra, a katonák meg röhögtek rajta. Hiába, háborúban az jár jól, aki csúnya nőt vett feleségül.

Felhúzódkodott a kerítésre, szétkémlelt. A határ irányából porfelhő kapaszkodott a magasba. Jönnek! Berontott az első szobába, lerántotta az ágyról a lepedőt, és az asztalra terítette. Mit is kell ilyenkor magukkal vinni? Visszaszaladt a konyhába. Felesége átnedvesedett, idomait kirajzoló ruhában állt a teagőzben.

– Gyere, pakolj! – kiáltott rá.

Az asszony értetlenül meredt az arcába.

– Micsodát?

– Amit kell! Megyünk!

– És hová?

– Át a határon!

– Ha elfognak, agyonlőnek.

– Nem fognak! Gyere már!

– Nyugodj meg – mondta az asszony, és meg akarta ölelni, de ő durván eltaszította. Más után érintse meg? Azt már nem! Sosem beszéltek *arról*, bombázásokkor nem ilyesmiken vitatkozik az ember a feleségével.

Nézte a nőt, amint fél merőkanálnyi teát önt egy csuporba, megcukrozza, és csücsörítve fújja a gőzölgő folyadékot. Nagyon szép volt. Sajnos.

– Tessék, igyál – kínálta az asszony.

– Abból nem, amivel azokat a disznókat akarod kínálgatni! – Kiütötte felesége kezéből a csuprot, és kirohant.

Az udvarról meghallotta a közeledő hadoszlop robaját. Itt vannak! A pincébe sietett, a fal egyik félreeső részénél kirántott egy meglazult téglát. Repeszgránátokat húzott elő a lyukból. Előző vendégeik hagyták hátra véletlenül, ő meg elrejtette őket.

A konyha ajtajából látta, felesége fészülködik (szépíti magát a katonáknak!), majd a fészében ragadt hajszálakat a tűzbe dobja, hogy amikor meghal, az ördög ne küldhesse vissza a másvilágról összegyűjteni az életében szétszórt hajszálait. Hasznos hiedelem, gondolta, kibiztosította egyik gránátot, és felesége felé gurította a cementpadlón. A tűzharcokban is történhetett volna. Kevesebb fájdalommal jár mindkettőjüknek.

Leült egy fatuskóra, szemben a kapuval. Kezében gránátok. Most már jöhetnek, a disznók!

Erőszakgyermek

A kórházba menekültünk a bombázás elől.

– Hülyeség kint maradni – mondta a társam –, a tudósítást a robbanások alapján is meg lehet írni, úgysem látni egyebet, csak villanásokat meg port. Nem éri meg játszani az életteddel. A lényeg úgyis a támadás hozadékán van.

Olyan helyen akartuk meghúzni magunkat, ahol nem helyeztek el betegeket, de nemcsak a folyosókon, étkezdékben, raktárakban kínlódtak sebesültek, hanem még a kazánházban és a zuhanyzóknál is, a kórtermekről nem beszélve. Olajlámpások és a szomszédos templomból összegyűjtött mécsesek világították be a helyiségeket. Deszka, karton, vizeletfoltos matrac védte az ablaknyílásokat a kinti világ repeszeitől, törmelékétől és marasztotta bent a fényt, hogy éjjel ne tudják könnyen bemérni az épületet; így nemcsak a világosság, de az elhasznált levegő is bennrekedt. Társam zsebkendőt szorított az arcára, én nem. Úgy éreztem, ezzel szemrehányást tennék a sebesülteknek a szag miatt, amelyet gennyedző tagjaik árasztanak.

Nem láttam, milyen sérülése van annak a férfinak, akit a társam megszólított. A falnak dőlve ült, nyakig pokrócba burkolózva. A pokrócon kéz- és lábtájékon vérfoltok ütöttek át.

– Ezt meg kell írni – mondta a társam. – Nincsen nálad a riportfonod? Kurva jó anyag.

– Kifogytak az elemei – hazudtam.

A férfi halkán beszélt, álltomban nem hallottam, mit mond. Teste olykor megrándult a pokróc alatt.

– Kérdezd meg, nincs-e szüksége valamire – szóltam társamnak.

– Mindjárt – felelte jegyzetfüzetébe mélyedve, és körmölt tovább.

A közelben csapódhatott be egy bomba, megremegett a folyosó, üveg csörömpölt, a keletkező huzatban kialudtak a mécsesek. A sebesültek, akik addig visszafojtottan nyöszörögtek, most jajgatni kezdtek. Nem mertem mozdulni, nehogy rálépjek valakire.

– Bassza meg, a jó rész csak most következett volna – dühöngött a társam.

Álltunk és szoktattuk szemünket a sötétbe. Végigsiklaltam ujjaim a zsebemben lévő riportfon gombjain. Ha most megnyomnám a felvevőt, és rögzíteném ezt a folyosón vergődő, egyetemes pánikot, az lenne csak az életségű tudósítás.

Csoszogó léptekkel közeledett valaki, majd egy tapogatózó kéz ütközött nekem.

– Maguk miért állnak? – kérdezte a férfi.

– Mi nem vagyunk sebesültek. Újságírók vagyunk.

– És mit keresnek itt?

– Ide húzódtunk a bombázás elől.

– Vagy úgy. Akkor tegyék magukat hasznossá. Menjenek el a folyosó végére, és nézzék meg, mitől van ilyen huzat. Biztosan kitörte az ablakot a légnomás, csak egy matrac tartotta hátulról. Tegyék vissza. Adok egy zseblámpát, de csak akkor villantsák meg, ha tényleg szükség van rá. Nem lehet elemet kapni a városban.

Én mentem elől, társam a vállamra tette kezét, úgy követett. Egyszer felvillantottam a lámpát, de annyira elborzadtam a sebesültek felsápadó arcától, hogy inkább a tapogatózást választottam. Egyre hűlt és tisztult a levegő, ahogy közeledtünk a folyosó végéhez, megtaláltuk az ablakot. Géppuskák tüzeltek a város körüli dombokon, nyomjelzős lövedékeik úgy cikáztak az éjszakában, mint megkergült szentjánosbogarak. Levertek az üregcserepeket a matracról, és miközben visszaállítottuk a tokozatba, hogy a belső ablakkeretet rácsukva rögzítsük, társam elmesélte, miről beszélt neki a fal tövében ülő férfi.

– Tudtad, hogy külön hordályon szállítják el a kezeket és ugyancsak külön hordályon a lábukat bombatámadás után? Azt mondja, látott egy pasast, aki addig kereste egy ilyen halomban a saját karját, amíg ki nem vérzett.

Észrevettem, hogy ragad a tenyerem, a nadrágomhoz kentem. Éles fájdalom hasított belé, biztosan megvágott egy üvegcserep.

– Köszönöm – mondta az orvos, amikor visszaérkeztünk.

– Vérzek – mondtam, és visszaadtam a zseblámpát.

– Hol?

– A tenyerem.

– Segítsenek újragyújtani a gyertyákat. Utána ellátom.

Ügyeltem, nehogy a földön fekvő betegekre csöpögjön a vérem. Társam megállt az egyik gyertyánál, és a lángjánál cigarettára gyújtott.

– Oltsa ki – förmedt rá az orvos –, nem elég rossz így is a levegő?

Társam elnyomta, és olyasmit dörmögött maga elé, hogy ez a hála.

Hirtelen émelygés fogott el. Mintha megmozdult volna a tenyeremben egy apró üvegcszilánk. Lerogytam a lépcsőre.

– Itt várjanak, hozom, amit kell – mondta az orvos.

A közelben felordított egy nő, valakik biztatták.

– Nem akarom, nem akarom! – sikoltotta.

– Nyomja csak, mindjárt kint lesz!

– Nem akarom, nem érdekel, dögöljön meg!

Aztán felsírt egy újszülött. De a nő őrjöngése túlharogta.

– Fogják le! A babát meg vigyék innen! Gyorsan!

Az orvos a társamnak adta a zseblámpát, hogy világítson vele a kezemre. Csak most láttam meg tenyere-men a mutatóujjamtól a csuklómig húzódó vágást; a bőröm árokszerűen, legalább fél centi mélyen felhasadt.

– Ne félj, ez hamar fog gyógyulni, csak vágás, nem roncsolás – okoskodott a társam.

– Sajnos érzéstelenítő nélkül kell összevarnom, ilyen könnyű sebre nem pazarolhatom a xilint – mondta az orvos. – Hat-hét öltéssel megússza.

Egy tekercs gézbe haraptam, de hamar megszoktam a fájdalmat, kiköptem, csak egy-egy fájdalmasabb öltésnél szisszentem fel.

Elkésett virágok

– Ez lesz az – állt meg nagyapám a hevenyészett fake-reszt előtt.

– Hozom a szekeret – mondta nagybátyám, és el-sietett.

Még csak két hónapja jártam iskolába, de ismertem már annyira a betűket, hogy ki tudtam olvasni apám nevének a kereszt fájába karcolt kezdőbetűit. Málló áll-szíjú, rozsdás sisak hevert a már csak enyhén domboro-dó, helyenként fűfoltos sírhanton.

– Ez az övé volt? – kérdeztem.

Húgom, aki akkor még pólyás csecsemő volt, felsírt anyám ölében.

– Igen, igen, jaj, jaj – mondta anyám. Nem tudtam eldönteni, hogy ez nekem szánt válasz volt-e, vagy csak a húgomat csitítgatta.

Nagyapám magához vette a sisakot, forgatta, hüm-mögött, majd a fejébe húzta.

– Mi nem ilyent használtunk a másik háborúban – mondta. – Asztat talán nem ütötte volna át a srapel.

A sisak homlok részén kicsi, hosszúkás lyukat vettem észre. Szóval így halt meg apám, gondoltam.

Két katona húzta meg magát a dombon álló kunyhó-ban. Egyikük, az őrmester látszóval kémlelte a szem-közti, bokros oldalt. A völgyben tankok vonultak. Az őr-mester, le sem emelve szeméről a látszóvet, odaszólt a mellette guggoló rádiósnak:

– Szóljon le a tankosoknak, hogy álljanak meg és hú-zódjanak vissza. Lehet, hogy tűzéréség van a dombol-dalban.

Aztán percekig nem történt semmi. A rádiós elővett egy fényképet a zubbonya zsebéből, rápillantott, és gyorsan visszatette. Bármennyire is vágyott rá, amikor félt, nem bírta családja fényképét nézegetni, mert egy-folytában az járt a fejében, hogy soha nem fogja már

– Miért ordított olyan csúnyán az az asszony? – kér-deztem az orvostól.

– Nem asszony az, csak lány. Tizenhét éves. Most szült, és meg akarta ölni a gyermekét.

– Meg akarta ölni?

– Igen. Úgy maradt állapotos, hogy hét katona meg-erőszakolta.

Megrebbent a lámpa fényköre. Társam keze reme-gett. Tudtam, hogy neki is van egy vele egykorú lánya.

– Na, ezt írd meg, haver – mondtam két szisszenés között. – A végtagkupacokat pedig hagyd a fenébe.

viszontlátni őket. Utolsó szabadsága óta valahogy biz-tos volt ebben.

– A családja? – kérdezte az őrmester még mindig lát-szóval a szeme előtt.

– Igen.

– Mennyi?

– Kettő. Két lány.

– Az jó – mondta az őrmester szórakozottan. – Három ágyúcső – és bediktálta a koordinátákat. – Mondja meg nekik, direkt lőjenek, ne próbatűzeljenek, mert bemérnek minket.

Valahonnan a hátuk mögül megszólaltak a saját ágyúik. Por csapott fel a szemközti domboldalra.

– Mellé! Újra! Még... – de a porfelhőt villanások színezték meg, jóformán nem is hallották tüzelni a szemközti ágyúkat, minden más hangot elnyomott a lövedék becsapódása, amely telibe találta a kunyhót.

Nagybátyám kötőféken vezette a szekér elé fogott lova-kat. Ásókat vett le a szekérderekből, kirántotta a földből és félredobta a keresztet, nagyapámmal munkához láttak. Anyám szífogott, nagyapám is végighúzta kezét jó néhányszor a homlokán meg az arcán, mintha csak verej-téket törölne le. Pedig nem is izzadt, késő ősz volt.

– Remélem, jó helyen ásunk – mondta nagybátyám.

– Ott a neve a keresztben – felelte nagyapám, és meg-szívta az orrát.

Nagybátyám kiköpött.

– Itt ne – szólt rá nagyapám.

– Jó.

Az őrmester már a robbanásakor szörnyethalt, vagy az összeomló kunyhó zúzta halálra. A rádióst is kikaparták a törmelék alól, elsőre úgy tűnt, csupán légnyomást kapott, és csak akkor vették észre homlokán a gyűszű-nyi sebet, amelyből furcsamód egyáltalán nem szivár-gott vér, amikor a sisakját lecsatolták.

– Ez rendszeren bement – vizsgálta a felcser. – Fordítsuk hasra. Igen, hátul kijött, itt vérzik. Visszafordíthatják. Még fog élni egy darabig.

A rádiós egy kút mellett tért magához.

– Szomjas vagyok – mondta. Valami gond volt a halásával. A közelben zajló csata lövései, robbanásai, de még a saját hangja is szakadozva, hosszabb-rövidebb kiesésekkel jutott el hozzá. Valaki megitta. Ehhez fel kellett emelni a fejét, mire sötét foltok villantak fel a látóterében. Amúgy nem voltak fájdalmi, csak a homloka meg a tarkója sajgott, mintha beverte volna a fejét egy alacsony mennyezet gerendájába.

– Az őrmester – rebegte.

– Meghalt – jött a válasz valahonnan. Hiába forgatta a szemét, nem tudta, honnan beszélnek hozzá.

– És én?

– Maga nem. Agyrázkódás.

Megpróbálta kigombolni zubbonya mellső zsebét, de nem tudta irányítani az ujjait.

– Mit akar? – kérdezte a hang.

– A fényképet a zsebemből.

Szeme elé tartották a fényképet, de nem látott rajta egyebet, csak szétfolyt foltokat.

– Nem látok jól – mondta. – Biztosan por ment a szemembe. Ki kéne mosni.

– Kitisztul az magától. Mi van a képen?

– A családom. A feleségem. A gyermekeim. De nem jut eszembe a nevük.

– Beverte a fejét rendszeren. Mondtam, agyrázkódás.

Próbáljon elaludni. Nem álmos?

– Nem. Meg fogok halni.

– Nem fog.

– De igen.

A pokrócok színe alig különbözött az agyagos talajétól. Nagyapám és nagybátyám tétovázva hajolt le érte, nem tudták, hogyan fogják meg. Végül valahogy csak kihúzták a gödörből. Anyám hangosan zokogott, nagyapám a homlokát meg az arcát törölgette. Én csak arra vártam, hogy félre-

húzzák végre a pokrócokat és megpillanthassam az apámat.

Sorban kerültek elő ütött-kopott bakancsai, a lábszára, poros térdei, rozsdás övcsatja, véres zubbonygallérja, végül a feje. Arcvonásai kissé eltompultak, szétfolytak, olyan volt a bőre, mintha gumiból lenne. Ez nem az én apám!

– Nézd, egyáltalán nem oszlik – mondta nagybátyám.

– Fagyos volt a föld – mondta nagyapám.

– Tegyétek már a koporsóba! – kiáltott rájuk anyám.

Szél támadt, ahogy megemelték. Haja felborzolódott, szélirányba hajolt, majd szálanként hagyta magát szétfújatni. Mire szekérré került a koporsó, szinte teljesen megkopaszodott. Most már tényleg nem ő volt. Megöregedett.

A szakaszvezető a kút kávjára támaszkodott.

– Kint van? – kérdezte a rádiós mellett virrasztó közlegénytől.

– Még csak két perce.

– Láttá orvos?

– Még nem. De biztos.

A szakaszvezető pokrócot hozatott, leteríttette.

– Temessék külön sírba. Inicialékat a keresztre. Ismerem a családját. Utánajönnék.

Hazafelé hosszú falvakon mentünk keresztül. Egyszer csak egy öregasszony lépett a szekér mellé, és virágot tett a koporsóba.

– Az én fiam is – mondta. – Meg a húgomé is.

Ahogy haladtunk, egyre több ember jött oda virággal a kezében. Először apám teste, aztán a koporsó tűnt el, végül az egész szekérderek megtelt virággal, már hely sem maradt, ahová ülünk. Anyám sírt, és vele együtt bömbölt a húgom is, nagyapám kendőzetlenül törölgette a könnyeit, nagybátyám összeszorította a száját, álla remegett. Egyedül én nem sírtam, sőt nem is voltam szomorú: csak örülni tudtam a sok virágnak.

Papp Sándor Balázs: A halál életté változik (olaj, vászon)

Pályaválasztás

A két fiú egy bokorban hasalva figyelte a tankot. Ruhájuk átázott a nedves földön, fáztak, mégsem mozdultak.

- Na, gyere!
- Menjél.
- Be vagy szarva?
- Persze...

A tank középen megtört, kókadó ágyúcsövére madár szállt.

- Látod, még a madár sem fél.
- Még szép, hogy nem. Nincsenek benne.
- Honnan tudod, okostojás?
- Biztos. Különben nem szállt volna oda az a madár.
- Tényleg. Na gyere, egyszerre!

Kúszva közelítették meg a kilőtt harcocsit, akár a katonák.

- Jelentést!
- Miért te vagy mindig a parancsnok?
- Majd legközelebb te leszel. De most jelents!
- A terep tiszta!

Felálltak. Csak most vették észre, hogy ruhájukhoz agyagos sár és fonnyadt levelek tapadnak.

- Juj, nézd meg magad!
- Te is!
- Anyám szétszed, ha meglátja!
- Majd azt mondjuk, hogy az oldalban voltunk, és becsúsztuk.
- Mind a ketten?
- Inkább, mint hogy a tanknál jártunk.

Felkapaszkodtak a tank testére, onnan pedig a lövegtoronyra. A fedélzeti nyílást nyitva találták.

- Szerinted bennégték?
- Nem hiszem. Akkor nem lenne nyitva. Be vagy tojva?
- Dehogy, csak kérdeztem.

Kíváncsian néztek a lyukba, de semmit nem láttak a benti sötétségben.

– Én bemegyek – mondta a merészebbik, és be is mászott. Aztán hirtelen megmozdult a lövegtorony, belülről elfojtott nevetés hallatszott. A kint maradt fiú rémülten leugrott.

– Mit csinálsz, te hülye?

Társa csak a fejét dugta ki a lövegtorony nyílásán.

– Mondtam, hogy be vagy tojva. Mássz vissza, ne félj! Tudom forgatni a csövet.

Olyan volt, mint egy lassú ringlispíl. Később, némi vonakodás után a kint maradt fiú mászott be és kezelte a lövegtornyot, a másik a csövön ült.

– Ha ezt anyámék látnák! – kiáltotta a kint ülő.

– Nem érdekel! – nevetett mámorosan, félelmét feledve a tank gyomrában a másik.

Amikor megunták a játékot, körbejárták a tankot.

– Itt lőtték meg, látod? A hernyótalp is leszakadt – mondta a merészebbik, és végighúzta ujját a szétroncsolt páncélzaton. – Én tankos leszek.

– Én orvos.

– Jó az neked, úgyis mindentől félsz.

– Francokat félek. És az orvosok bátrak. Az a sok vér, meg felelősség...

– Az semmi ahhoz képest, mint amikor gépfegyverrel lövöldözöl a lövegtoronyból.

– Én sebész leszek. Oda ügyes kéz kell. Az nem semmi.

– Hülyeség.

Erre nem volt mit tromfolnia, és különben már nem is figyelt oda: valami hegyes, az agyagos földből félig kiálló tárgyra meredt.

– Né, mit kaptam! – húzta ki a földből.

– Vigyázz vele – szólt rá a merészebbik.

– Beszartál, nagy hős tankos?

– Nem, de ezzel nem kell játszani.

– Ne félj, be van dögölve. Figyelj!

A fiú, amelyik orvos akart lenni, meglódította a karját, hogy a tankhoz vágja a gránátot. Társa érezte, az egész világ megdördül és egy villanás a hátára veszi őt, aztán csak száguldott, száguldott, végül pedig odacsapódott valamihez, és nem érzett semmit.

Az égbolt egy darabja tapadt a szemére, párat pislogott, felkelt, a sűrű füstből kirajzolódó tank felé indult.

– Gyere, kelj fel – szólt a tank előtt térdelő, mereven maga elé bámuló fiúhoz, és feléje nyújtotta a kezét. Csak akkor vette észre, hogy a másik, ha magánál lenne és akarná, sem tudná mivel megfogni.